

Інвестиційний податковий кредит також є одним із податкових стимулів для розвитку інноваційної діяльності підприємств, оскільки він ефективно знижує витрати на інвестиції в модернізацію і придбання основних засобів. Як правило, такі кредити, фірми (особливо ті, що мають справу із мінливими інформаційними технологіями) використовують для заміни старого обладнання сучасними моделями. Інвестиційний податковий кредит США дозволяє всім підприємствам отримати \$ 20000 інвестицій із зростанням до \$24 000 у наступному році.

Дослідження показали, що США мають відносно невелике число конкретних пов'язаних з інноваційною діяльністю податкових стимулів. Навіть податковий кредит для здійснення досліджень і розробок становить близько 4 % державного фінансування у відповідному спрямуванні. Проте найважливішим фіскальним інструментом підтримки інноваційної діяльності підприємств є низька ставка податку на приріст капіталу, яка частково компенсує ризики, що несуть компанії інвестуючи в інновації та start-up проекти. Саме це заохочує підприємницький сектор до інноваційного розвитку і призводить до безперервної появи нових фірм і технологій на ринку.

Звертаючись до українських реалій усі вказані інструменти можуть бути адаптовані та впроваджені в національну податкову систему. Головною умовою є збалансування кількості фіскальних стимулів для підприємств і контроль за цільовим використанням отриманих чи вивільнених коштів саме на розвиток інноваційної діяльності суб'єктів господарювання. Такі заходи сприятимуть врегулюванню підтримки та розвитку інноваційної діяльності та впровадження підприємствами інновацій, створення прозорого сприятливого інвестиційного клімату в державі, що стане подальшою базою для активізації обміну науковими знаннями та технологіями, стимулювання надходження іноземних інвестицій, стимулювання розвитку окремих регіонів, активізації зовнішньої торгівлі, створення нових робочих місць, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національної економіки.

Література

1. 2014 Global Survey of R&D Tax Incentives, 2014. — Access mode: <http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-global-rd-survey-aug-2014.pdf>.
2. Internal Revenue Code (26 USC). — Access mode: <https://www.fourmilab.ch/uscode/26usc/www/contents.html>. — Title from screen.
3. Tyson L., Linden G. The Corporate R&D Tax Credit and U.S. Innovation and Competitiveness, 2012. — Access mode: <http://usa.cciee.org.cn/WebSite/usa/Upload/File/201207/20120717203427826500.pdf>.

УДК 336.564.2:330.341.1(477)

Людмила Іванівна Долгова

к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств

ДВНЗ «Київський економічний університет

імені Вадима Гетьмана», l.dolgova@meta.ua

Віталіна Євгенівна Щербак

студентка ДВНЗ «Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана»

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАТКОВОГО СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ НАЛОГОВОГО СТИМУЛИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

FOREIGN EXPERIENCE AND PROSPECTS FOR TAX INCENTIVES FOR INNOVATION IN UKRAINE

Анотація. Розглянуто зарубіжний досвід податкового стимулювання інноваційної діяльності. Зіставлено способи податкового стимулювання в Україні та закордоном. Проаналізовано передумови та нормативно-правове забезпечення стимулювання інновацій в Україні. Рекомендовано запровадження дієвих податкових стимулів інноваційної діяльності підприємств.

Аннотация. Рассмотрен зарубежный опыт налогового стимулирования инновационной деятельности. Осуществлен сравнительный анализ способов налогового стимулирования в Украине и за рубежом. Проанализированы предпосылки и нормативно-правовое обеспечение стимулирования инноваций в Украине. Рекомендовано введение действенных налоговых стимулов инновационной деятельности предприятий.

Abstract. Foreign experience of tax incentives for innovation is considered. Comparative analysis of methods of tax incentives in Ukraine and abroad, analysis of conditions and regulatory support for innovation stimulating are held. Recommended effective implementation of tax incentives for innovation companies.

Основною умовою досягнення позитивних темпів економічного зростання, як реального сектора економіки, так і окремих підприємств, є динамічна інноваційна та інвестиційна діяльність. Особливо в умовах світової економічної та фінансової кризи важливою є стабільна державна підтримка науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок (НДДКР), які у свою чергу дадуть змогу швидшими темпами забезпечити економічне зростання, досягнути докризових показників розвитку національної економіки, сприяти розширенню ринків збуту вітчизняної інноваційної конкурентоспроможної продукції. Одним із елементів системи стимулювання зазначених процесів є засоби податкової політики держави, спрямовані на підтримку інноваційно-активних суб'єктів господарювання, реінвестування отриманого прибутку в інноваційні проекти, розширене фінансування НДДКР на рівні підприємств та організацій. За формою впливу на інноваційну діяльність ці методи належить до непрямих методів державного управління. Їх сутність полягає у зменшенні податкових надходжень на користь збільшення обсягу пріоритетної для держави інноваційної продукції. За рахунок цього податкові надходження зростають, і коли їх сума стає більшою за суму наданих податкових пільг, податкове стимулювання стає вигідним як для підприємців, так і для держави.

Для створення і ефективного використання потенціалу інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України, потрібно створити систему дієвого податкового стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств. І одним із найсуттєвіших засобів впливу на інвестиційно-інноваційний клімат є Податковий кодекс. Тому метою даного дослідження є засвоєння досвіду зарубіжних країн використання податкового стимулювання інноваційної діяльності для визначення можливостей використання даного методу та формування інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку України.

Державна політика має вагомe значення у стимулюванні та використанні результатів інноваційної діяльності. Пряме державне фінансування інновацій забезпечує вирішення важливих соціально-економічних завдань, серед яких національна оборона, охорона здоров'я та навколишнього середовища, науково-технічний розвиток пріоритетних галузей економіки тощо. Важливою передумовою та запорукою швидкого виходу національної економіки з кризових умов з найменшими втратами та мінімізацією негативних наслідків є розроблення та впровадження комплексу різноманітних заходів державного регулювання, націлених на підтримку інноваційної діяльності. Важливу роль у втіленні цього стратегічного завдання належить ефективному використанню податкового інструментарію стимулювального характеру [5]. Однак нині в Україні практично відсутні дієві важелі непрямого стимулювання інновацій, чільне місце серед яких належить різноманітним методам та інструментам податкового регулювання.

Проаналізувавши досвід зарубіжних країн щодо податкового стимулювання інноваційної діяльності можна виділити такі методи:

- відшкодування витрат на проведення ННТР, що зменшує базу для розрахунку податку;
- інвестиційний податковий кредит;
- зменшення податкових ставок для суб'єктів інноваційної діяльності;
- встановлення неоподатковуваного мінімуму об'єкта оподаткування;
- звільнення від сплати окремих податків для венчурних фірм;
- зменшення визначеної суми податку тощо.

Кожна країна має особливу систему податкового стимулювання, яка встановлюється згідно з економічними умовами, особливостями національної інноваційної системи, стратегії інноваційного розвитку, традицій і політичних цілей. Проте, найрозповсюдженішими є 3 перших види пільг.

Для порівняння рівня податкового стимулювання інноваційної діяльності в ОЕСР використовується показник граничного навантаження на одиницю витрат на ННТР [4]. Чим більше величина граничного податкового навантаження, тим менш сприятливим є режим оподаткування. Найменший показник METR мають Іспанія, Канада, Чехія, Нова Зеландія, Португалія, Угорщина, Франція, Австралія, Японія. Варто також відмітити, що в багатьох країнах пільгове оподаткування ННТР різниться залежно від розмірів підприємства. Для малих інноваційних підприємств порівняно з великими більші податкові пільги встановлено в Італії, Канаді, Японії, Нідерландах і Данії [6, 7]. Проведений аналіз зарубіжного досвіду та тенденцій у сфері державного стимулювання ін-

новацій вимагає ґрунтовного дослідження передумов і вироблення конкретного податкового інструментарію для застосування в Україні.

Механізм надання пільг суб'єктам інноваційної діяльності в Україні суттєво відрізняється від механізму в країнах — членах ОЕСР. По-перше, у промислово розвинутих країнах підприємство має змогу використовувати податкові пільги для покриття витрат на ННТР, а у нас права на отримання пільг надається лише тим підприємствам, які мають свідоцтво про державну реєстрацію інноваційного проекту, в розмірі 50 % ПДВ і 50 % податку на прибуток [3]. З одного боку, це навіть передовіший механізм податкового стимулювання, адже йдеться про надання податкових пільг залежно від остаточних результатів інноваційної діяльності. Проте визначити в бухгалтерському і податковому обліку величину ПДВ і величину прибутку від реалізації саме інноваційного проекту дуже складно. Крім того, певна частина ПДВ і розміру прибутку не обов'язково є результатом реалізації виключно інноваційного проекту. На них можуть впливати різного роду ринкові фактори: стан ринку, ціни на ресурси тощо. Відповідно, цей критерій витрат на ННТР не є кваліфікований. По-друге, розмір податкових пільг, що надаються підприємствам у промислово розвинутих країнах, є значним для суб'єктів інноваційної діяльності. А, за умови контролю, що фіскальні органи контролюватимуть формування валових витрат підприємств, робить розвиток інноваційної діяльності економічно вигідним не лише для підприємства, а й для держави. По-третє, за кордоном широко використовуються пільги, що стимулюють підприємства до розвитку інноваційної діяльності. По-четверте, у зарубіжних країнах існує система контролю за цільовим використанням коштів інвестиційного податкового кредиту.

Зарубіжний досвід стимулювання інноваційної діяльності показує, що відбувається поступовий перехід від прямого державного фінансування НДДКР підприємств до непрямих методів їх стимулювання. Це вимагає створення нових і вдосконалення існуючих механізмів податкового сприяння інноваціям. Цим проблемам приділяють особливу увагу уряди і країн ОЕСР і країн, що розвиваються. Останні удосконалюють податковий інструментарій, створюючи сприятливе та конкурентоздатне податкове середовище для інвестицій у НДДКР. Для впровадження в Україні податкового стимулювання інноваційної діяльності, на прикладі світового досвіду у даній сфері, насамперед необхідно ввести чітко визначені правила процесу підрахунку валових витрат і налагодити дієву систему боротьби з «мінімізацією» підприємствами прибутку, що підлягає оподаткуванню та його «тінізації». Про чималий масштаб «мінімізації» прибутку свідчать дані Державної податкової адміністрації України [2]. Аналіз передумов стимулювання інноваційної діяльності в Україні доводить, що майже відсутні дієві інструменти інтенсифікації цих процесів. Тому для вирішення даних проблем потрібно ввести механізм надання інноваційного податкового кредиту залежно від обсягу, дозволити використання підвищених до 150 % від реального обсягу витрат на НДДКР норм вирахування з бази оподаткування прибутку підприємств.

Важливою умовою реалізації податкового стимулювання інноваційної діяльності є також розробка та затвердження наказом Міністерства фінансів України положення (стандарту) щодо витрат на наукові дослідження, дослідно-конструкторські розробки та експериментальні роботи. У даному розпорядженні повинен бути утверджений список кваліфікованих витрат, що мають враховуватись для обчислення розміру податкового списання та інвестиційного податкового кредиту.

Отже, нагальною необхідністю сьогодення є робота над удосконаленням положень Податкового кодексу в частині податкових стимулів інноваційної діяльності та його прийняття загалом. Поглибленого доопрацювання вимагають й інші податкові інструменти, зокрема, застосування прискореної амортизації, застосування пільг для СЕЗ і ТІП, встановлення оптимальних параметрів податкових пільг і їх коригування на конкретних етапах розвитку національної економіки.

Література

1. Білюк А.В. Розвиток державної податкової політики стимулювання інноваційної діяльності в Україні: Авторефер. дис. канд. наук з держ. управ.: спец. 25.00.02 „Механізми державного управління» / А.В. Білюк. — Запоріжжя, 2009. — 23 с.
2. Державна фіскальна служба України — <http://sta-sumy.gov.ua>.
3. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV // www.rada.gov.ua.
4. Захарін С. Фінансові інструменти активізації інвестиційної та інноваційної діяльності / С. Захарін // Економіка України. — 2010. — № 12. — С. 48—58.
5. Малютін О. К. Концепція поліпшення інвестиційного клімату в Україні / О. К. Малютін // Фінанси України. — 2008. — № 11. — С. 64—74.
6. OECD Science, Technology and Industry Outlook, 2008. — 258 p. — <http://www.oecd.org>.
7. OECD Science, Technology and Industry Scoreboard, 2009. — 145 p.